

Zkušenosti z politické práce

Z celkové koncepce, významu a úlohy spojeneckého vojenského cvičení VLTAVA vyplynuly v jednotě s vojenskými i politickými cíli a úkoly pro politickou přípravu cvičení.

Hlavní úsilí stranickopolitických orgánů bylo soustředěno na to, aby cvičení vyznělo jako nedílná součást vojenské politiky stran zemí Varšavské smlouvy.

Cílem cvičení bylo

- přispět k dalšímu prohloubení internacionální družby a přátelství zúčastněných armád a lidu,

- dále upevnit a rozvinout nerozbornou jednotu a sílu armád zemí Varšavské smlouvy při zabezpečování kolektivní obrany socialistických zemí,

- prokázat vysoký morálně politický stav, kázeň a připravenost vojsk k boji.

Z hlediska těchto náročných cílů byla VLTAVA zkouškou a prověrkou připravenosti a schopnosti stranickopolitických orgánů řešit ve složitých podmínkách náročné organizační a ideologické úkoly.

Politickou přípravu cvičení podstatně ovlivnilo jednání a usnesení XIII. sjezdu KSČ; kromě toho i závěry z bukureštských porad, poznatky z celostátního průzkumu o otázkách války a míru a přijaté usnesení ÚV KSČ o branné propagandě. Z toho vyplynuly i úkoly ideologické práce v přípravách i v průběhu cvičení: objasnit

- objektivní nutnost jednoty hospodářského programu a zabezpečování obra-

ny země; zvláště zdůraznit tezi, že obrana země je záležitostí všeho lidu;

- internacionální charakter obrany naší vlasti a třídní princip armád Varšavské smlouvy a jejich společné cíle a úkoly při obraně míru a pokroku;

- podstatu agresivní politiky imperialistických zemí a nebezpečí vzniku nové světové války,

- škodlivost různých pacifistických nálad a názorů.

Důležitou součástí příprav cvičení byla jeho propagace v zahraničí, vedená dvěma směry.

V socialistických zemích měla zabezpečit pro hromadné sdělovací prostředky dostatek argumentačního a faktografického materiálu o přípravách a průběhu cvičení.

V kapitalistických zemích měla ukázat skutečnou nerozbornou jednotu armád Varšavské smlouvy, její vysoké morálně politické hodnoty, dokonalou techniku a vysokou bojovou připravenost.

Lze říci, že tyto politické cíle a úkoly byly splněny a tak podstatnou měrou přispěly k celkovému vojenskopolitickým výsledkům cvičení VLTAVA.

Základní zkušeností tedy je, že předpokladem úspěchů takové akce jako byla VLTAVA, je jednotu vojenských a politických cílů jak v jejich obsahovém vytyčení, tak v jejich realizaci.

Jedním z nejcennějších politických výsledků cvičení je, že byl učiněn další podstatný krok vpřed v prohloubení vztahů mezi ozbrojenými silami a pracujícími, jak to ve svém usnesení uložil XIII. sjezd KSČ.

VLTAVA postavila vztahy mezi ozbrojenými silami a pracujícími, zejména vzájemnou spolupráci velitelů a stranickopolitických orgánů, územních stranických orgánů a orgánů lidosprávy na nový, kvalitativně vyšší stupeň.

Dobré pracovní spojení, založené na jednotném pracovním plánu, pružné operativní řešení všech problémů spojených s přípravou i průběhem cvičení dokazují, proč se podařilo soustředit na cvičení VLTAVA nebývalou pozornost a zájem široké veřejnosti v celé naší zemi i za hranicemi.

Masová politická práce mezi obyvatelstvem i v jednotkách byla jedním z hlavních prostředků politického zabezpečení cvičení. Svědčí o tom výsledky stranických schůzí, veřejných aktivů občanů, besed, aktivů, mítingů na veřejnosti i v armádě. V období příprav a v průběhu cvičení bylo celkem 13 194 těchto akcí. Na převážné části z nich vystoupili jako hlavní referenti vojáci z povolání. Jejich vystoupení bylo kladně hodnoceno. Bylo mimo jiné i zásluhou těchto schůzí a besed, že naprostá většina obyvatelstva správně pochopila význam a poslání cvičení a také k němu aktivně přistupovala.

Potvrdil se tak vysoký zájem obyvatelstva o otázky obrany země. Historie, zejména poučení z fašistické okupace, zanechaly v lidu hluboké city vlastenectví. Zvláště silně se projevovalo, hovořilo-li se o nutnosti upevňování obrany země z hlediska současného vojenskopolitického vývoje a poměru sil ve světě.

Nemalý význam pro vřelý vztah a poměr obyvatelstva ke cvičení měl i samotný název VLTAVA, který působil na národní hrdost a city vlastenectví.

Celkově se ukázalo, že drtivá většina našeho obyvatelstva má k otázkám obrany správný vztah. Lidem není obranyschopnost země lhostejná. To nevylučuje, naopak zvýrazňuje nutnost soustavného objasňování problémů budování a obrany země.

V historii naší lidové armády se dosud nikdy nepodařilo rozvinout k obranné problematice, k objasňování otázek vojenské politiky strany, významu Varšavské smlouvy a úloze naší armády v ní, takovou masovou a politickou organizační práci, řízenou v těsné součinnosti s územními orgány, jako na VLTAVE.

Široce rozvinutá masová politická práce byla hlavním opatřením politického zabezpečení cvičení VLTAVA. Zásluhou této práce se vztah obyvatel k armádě prohloubil. Bez značného aktivního podílu občanů na jeho přípravě by nebylo dosaženo takových politických výsledků cvičení. O této aktivitě svědčí také způsob, jakým obyvatelstvo přijalo cvičící vojska na našem území. Organizace přivítání a přijetí spojeneckých vojsk na našem území a na osách přesunů se zúčastnily desítky tisíc občanů. Společné besedy, exkurze do závodů, výroba dárek pro spojenecká vojska a odchod vojsk z území ČSSR, to spolu s vojenskou přehlídkou splýnulo v jeden celek, v politickou manifestaci jednoty ozbrojených sil a lidu. Tento závěr je možné dokumentovat například těmito fakty:

Při průjezdu sovětské divize do východního prostoru pro cvičení bylo 21 manifestací družby, kterých se zúčastnily tisíce občanů. Na 9 místech byly pokládány věnce u památníků sovětských vojáků. V 15 městech přijali představitelé územních stranických a státních orgánů velitele sovětských vojsk. Cestou navštívily delegace sovětské divize 9 závodů a JZD a 8 vojenských útvarů a učilišť. Pro sovětskou divizi jen po dobu přesunu bylo uspořádáno 17 kulturních představení.

U jednotek maďarského svazu bylo celkem 38 setkání při příjezdu, 16 exkurzí do závodů a škol, 6 manifestací družby a 4 větší kulturní vystoupení. Ve 3 městech přijali delegaci MLA představitelé stranických a státních územních orgánů včetně ÚV KSS. Všechny tyto akce byly provedeny jen při přesunu divize MLA na naše území.

Podobně tomu bylo u svazku NLA NDR.

Po skončení vojenské části cvičení ve dnech 23.—25. 9. byly uskutečněny významné vojenskopolitické akce. Kromě návštěv delegace pracujících ze závodů a JZD u cvičících vojsk, přijely k jednotlivým divizím a letectvu ze všech krajů republiky krajské delegace ČSM. Naproti tomu cvičící vojska spojenecká a naší armády v internacionálních skupinách navštívila více jak 200 závodů, škol a JZD. Exkurze, besedy a společné večery družby pracujících na závodech velmi pečlivě připravili. Nejvíce vojáků navštívilo závody, JZD a školy v Jihočeském a Severomoravském kraji.

Setkání podstatně přispěla k upevnění vzájemných vztahů. Zejména akce, organizované za účasti spojeneckých vojsk, se staly školou výchovy v duchu proletářského internacionalismu.

Významnou úlohu v ideologické práci při přípravě a průběhu cvičení sehrály hromadné sdělovací prostředky. Byly dalším hlavním prostředkem politického zabezpečení cvičení.

Zejména tisk, rozhlas a televize bylo operativně využíváno k objasňování vojenskopolitických cílů cvičení, k odpovědím na dotazy, nejistoty a reagování na nesprávné názory.

Po příjezdu spojeneckých vojsk se hromadné sdělovací prostředky soustředily na bezprostřední zpravodajství a na materiály, které rozvíjely myšlenky proletářského internacionalismu. I když se zmenšila péče o zveřejňování zásadních vojenskopolitických komentářů, statí a relací a zpravodajství trpelo přemírou faktografičnosti, přesto zpravodajství a reportáže svým záměrem a obsahem působily zejména na city proletářského internacionalismu, na zlepšení vztahů mezi obyvatelstvem a armádou a ukazovaly naši armádu jako soudobou, moderní, k obraně vlasti dobře vycvičenou. Dobře ukázaly i nároky vojenské služby na vojáky i velitele.

Všechny ústřední deníky a časopisy zveřejňovaly materiály o VLTAVĚ na předním místě a ve výrazné úpravě. Tisk zveřejnil celkem 967 článků a 594 snímků.

Rozhlas zařazoval informace a zpravodajství o cvičení ve všech denních zpravodajských relacích v trvání 30 hodin.

Televize zařazovala zpravodajské šoty pod zvláštním označením — celkem 45 šotů v trvání 75 minut. Dále vysílala 16 pořadů (3 komentáře, 2 přímé přenosy, 1 zábavní pořad a 10 jiných publicistických pořadů) v délce 8 hodin 50 minut. Ostatní studia čs. televize vysílala dalších 6 reportáží. Pro zahraniční studia připravila 9 speciálních reportáží v délce 23 minut. Kromě toho čs. televize Bratislava na národním slovenském okruhu vysílala 123 minut.

Hromadné sdělovací prostředky dosud nevěnovaly pozornost branné problematice v takovém rozsahu. VLTAVA se stala pro ně základem k realizaci usnesení předsednictva ÚV KSČ z 26. 7. 1966. Při cvičení se plně potvrdilo, že publicistika jakýchkoliv oblastí, tedy i branné propagandy, závisí plně na množství a kvalitě informací. To zabezpečovalo tiskové středisko při politické správě ředitelství cvičení.

Tiskové středisko pečovalo o

— 94 zahraničních novinářů,

— 85 novinářů československých cizího tisku,

— 36 novinářů československých vojenského tisku.

Novinářům poskytl 155 zpráv v rozsahu 465 stran. Novináři, rozhlasoví a televizní a filmoví pracovníci se mohli denně účastnit průběhu cvičení. Kromě tiskové konference byly pro novináře uspořádány 3 tiskové besedy a 1 tisková informace; denně dostávali novináři k dispozici oficiální komuniké.

Dostatek informací se také plně projevil na intenzitě a gradaci tiskové kampaně. I přes některé organizační i obsahové problémy se tiskové středisko plně osvědčilo a ve frontu má své místo.

Některé zkušenosti mají platnost i pro mírový život armády. Tiskovou informaci je třeba řídit přísně centrálně. Jen tak je možné zabezpečit, aby na jedné straně nedocházelo ke zbytečnému utajování a na druhé straně k uveřejňování skutečností, které mají zůstat z hlediska zájmu armády a obrany země utajeny. Na cvičení se osvědčil systém tiskových mluvčích. Bylo by účelné plně využít zkušeností ministerstva zahraničních věcí a tímto způsobem předávat hromadným sdělovacím prostředkům informace. Umožňuje s větší perspektivou, cílevědomě, pravidelně a s větší ofenzívností působit v celé oblasti branné propagandy jak u nás, tak v zahraničí.

Cenné jsou i zkušenosti z distribuce tisku a různých materiálů v poli. Na VLTAVĚ bylo pro tento účel distribuční středisko, které přijímalo tisk a ostatní materiály a odtud je rozdělovalo. I když mělo řadu předností na cvičení, pro pole není účelné. Vyžaduje příliš mnoho lidí a dopravních prostředků, které v polních podmínkách není možné zabezpečit. Při značné rychlosti pohybu vojsk a současné dynamice boje nemá toto středisko možnost sledovat změny v pohybu, rozmístění, směrem postupu i změnách podřízenosti svazků, a proto není ani schopno zabezpečit doručení tisku, zpravodajských nebo jiným materiálů jednotkám. Je proto nutné při některém cvičení většího rozsahu ověřit jiný systém nebo plně vyčistit poštu.

...

Významným prostředkem politického zabezpečení cvičení VLTAVA byly rozsáhlé kulturní akce jak pro vojska, tak pro obyvatelstvo. Vystupovaly na nich 3 zahraniční soubory, AUS-VN, ÚH-ČSLA, 24 vojenských hudeb profesionálních i amatérských.

Vojenské ústřední a amatérské soubory uskutečnily v době od 12. do 25. 9. celkem 768 představení, z toho jen ústřed-

ní soubory v Jihočeském kraji vystupovaly na 135 představeních. Vystoupení souborů a hudeb plnila dvojí poslání — kulturní zabezpečení vojsk a upevnění internacionální družby s civilním obyvatelstvem. Oba tyto úkoly byly dobře splněny. Všechna vystoupení byla úspěšná a na mnoha místech se změnila v manifestaci přátelství a družby.

Během cvičení ústřední rozdělovna filmů rozeslala 1600 kopií filmů s vojenskou tematikou. Jen na Ostravsku bylo 254 představení, která shlédlo asi 100 tisíc diváků. V Jihočeském kraji byly ve všech okresních městech filmové festivaly armádního filmu a po celou dobu příprav cvičení byl zařazován ve státních kinech jako součást programu film produkce ČAF.

Důstojným vyvrcholením všech těchto akcí byl závěrečný internacionální program v Českých Budějovicích, ve kterém vystoupily všechny zahraniční soubory a AUS VN za účasti asi 12 000 diváků.

* * *

Rozhodující úlohu v přípravě i řízení všech politických opatření k zabezpečení vlastní bojové části cvičení, práce mezi civilním obyvatelstvem a organizace akcí družby měl stranickopolitický aparát armády.

Byl iniciátorem, organizátorem a spolu se širokým stranickým aktivem a územními stranickými orgány i vykonavatelem rozsáhlých politických opatření, které ve svém celku učinila ze cvičení významnou politickou akcí a stala se středem pozornosti široké veřejnosti nejen v naší zemi. Vzhledem k charakteru cvičení osvědčila se určitá dělba práce mezi různými stupni stranickopolitických orgánů. Těžiště zabezpečení vlastní vojskové části cvičení spočívalo na politických odděleních svazků a politických správách armád. U politické správy ředitelství cvičení spočívalo těžiště práce v zajištění akcí družby, řízení tisku, filmu, rozhlasu, televize a největších politických opatření.

Významnou částí politické správy ředitelství cvičení byla součinnost se stranickopolitickými orgány spojeneckých armád. Osvědčilo se, že ihned po přijetí zámyslu a celé koncepce politické práce

dostali spojenci včas potřebné informace. To umožnilo ujednotit názory ještě před zpracováním plánu zabezpečení cvičení. Obdobné seznámení s plánem umožnilo včasnou součinnost a sladění s celkovým plánem provedení cvičení. Ani vytvoření společného stranickopolitického orgánu nečinilo žádných potíží.

Vojsková část cvičení potvrdila, že v oblasti politického zabezpečení bojové činnosti učinily stranickopolitické orgány značný krok kupředu. Politické správy armád a svazků mají vlastní metodiku práce, která je dobře a účelně sladěna s metodikou práce štábů. Na základní otázky, úkoly a místa politických pracovníků v různých fázích a způsobech vedení boje a na jeho politické zabezpečení je v podstatě jednotný názor. Stranickopolitické orgány postupují podle plánů a zásad, které jsou zbavovány formalismu a neustále doplňovány o nové poznatky a zkušenosti. VLTAVA přinesla cenné zkušenosti z těchto fází bojové činnosti:

- přebírání vlastních i spojeneckých jednotek a svazků do své podřízenosti,
- mobilizace, přijetí záloh a techniky a politická práce při stmelování jednotek,

- zabezpečení činnosti letecké armády,

- příprava a použití rozsáhlých výsadek,

- přechod hlubokých a širokých vodních toků,

- součinnost s pohraniční stráží atd.

Cvičení ukázalo i některé nedořešené problémy, především v materiálním zabezpečení stranickopolitického aparátu, které ztěžují jeho práci. Jedním z nejzávažnějších problémů je nedostatečné spojení mezi jednotlivými stupni stranickopolitických orgánů. V průběhu bojové činnosti je možné využít jen velitelských rádiových sítí. Tyto sítě jsou však většinou v nepřetržitém provozu, a proto je jejich využití stále obtížnější.

Např. na stupni pluku je účelné zabezpečit pro ZVP a politickou skupinu:

- terénní vozidlo s rádiovou stanicí a tím umožnit ZVP vstup do jednotlivých sítí,

- pojiždný klub jak pro přesun politické skupiny, tak i pro práci v průběhu bojové situace.

Náročné politické cíle cvičení VLTAVA byly splněny. VLTAVA umožnila získat bohaté zkušenosti a poznatky nejen pro přípravu podobných akcí v budoucnu, ale i pro stranickopolitickou práci v poli a na teritoriu i pro prohloubení spolupráce s územními orgány v branné politice.

VLTAVA se tak stala konkrétní realizací usnesení XIII. sjezdu KSČ v oblasti vojenské politiky strany.